

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

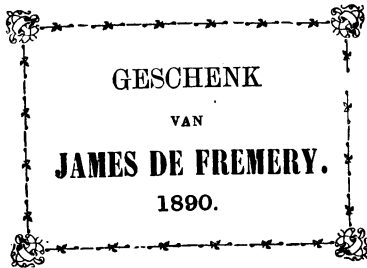
Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

1192

H 14

1192
H14

WOORDEN-SCHAT,

O F T E

LETTER-KONSTE,

Bequaem om alle Perſoonen in korten tyd wel en volkomendlyk, te leeren ſpellen en lezen; al waert 't ook dat zy in hunne jonge jeugd nochte A nochte B geleert hadden.

Zeer nut en dienſtig voor alle Scholieren en Scholmeesters.

Gelyk in Steen den drop een hol allengskens maekt,
Dus door het leeren ook een kind tot wysheyd raekt.

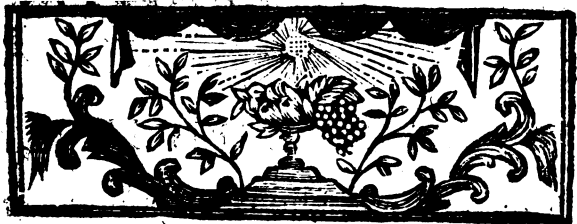

1102
H. 14

Ex Libris
A. Ch.

T O T G E N D,

Uyt de Drukkerye van de weduwe *Michiel de Goetin*,
regt over den ouden Raed in 't groen Kruys.

WIE DE LETTEREN

EN HET

BOEK-DRUKKEN

Eerst heeft uytgevonden.

IN dien onz'Voorouders ons niet hadden geschreven,
Heel ongeregeld, grof, en gansch bot waer ons leven,
Daerom zy Lett'ren ons, en Spellen lieten naer.
Van over men'gen tyd, en menig honderd jaer.

Quintus Mercurius, zoo *Diodorus* zeyde,
Den grond der Letterkonst' eerst in Egypten leyde,
En *Cadmus* zesthien Letters bragt in Griekenland,
Die hy gevonden heeft door zyn vernuft verstand.

Melicus naerderhand heeft'er vier by gevonden,
Palamedes noch vier, als Troyen ging ten gronden,
Anaxagoras d'eersten Boek geschreven heeft,

Laurens Coster t'Haerlem, ons t'eerste Printen geeft,
Waer door zig in dees tyd veel dingen openbaeren,
Die eertyds onbekend, en ons zeer duyster waeren,
De Konste naemendlyk die m'in de Scholen leert,
Door welke word't verstand en doling' afgekeert.

Wat Boeken het verzint, wat Boeken wy betrachten,
't Is reden waerom dat men *Laurens* groot moet achten;
Rykdom, Eer, grooten Staet, voor zeker en gewis,
Als Godt het oogwit is, daer med' te krygen is.

Romeynsche Kapitalen, ofte Hoofd-Letteren.

A B C D E F G H I J K L M N O
P Q R S T U V W X Y Z

Gemeyne Romeynsche Letteren.

a b c d e f g h i j k l m n o
p q r s t u v w x y z.

Italiaensche Kapitalen, ofte Hoofd-Letteren.

A B C D E F G H I J K L M N O
P Q R S T U V W X Y Z.

Gemeyne Italiaensche Letteren.

a b c d e f g h i j k l m n o
p q r s t u v w x y z.

Neberbuysche Kapitalen / ofte Hoofd-Letteren.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q
R S T U V W X Y Z.

Gemeyne Neberbuysche Letteren.

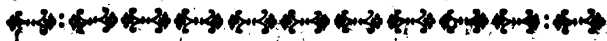
a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u
v w x y z.

Geschrivens Kapitalen / ofte Hoofd-Letteren.

A B C D E F G H I J K L M N O
P Q R S T U V W X Y Z.

Gemeyne geschrivens Letteren.

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u
v w x y z.

ONDERRICHTINGE

TOT DE OPRECHTE

SPEL-KONSTE.

A L zoo het zeer noodzaakelyk , en van eene zeer groote aengelegendhejd is , al-eer men tot de oprechte Spel-Konste komt , dat men eerst wel onderricht zy zoo van de Letteren , als van den klank en uyt-spraekē der zelve , zoo beginne ik dan met te zeggen , dat onzē ABC bestaet uyt zes-en-twintig Letteren , als : a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z , waer van eenige zyn klinkers , en andere medeklinkers .

De klinkers zyn deze , a e i o u y , wordende al zoo genaemd , om dat zy den klank geven aen alle de andere , en men zonder deze niet eenig woord nochte sillabe kan spellen : by voorbeeld , het wordeken *om* , krygt zynen klank van de *o* ; het woord *onderricht* , de eerste sillabe krygt haeren klank van de *o* , de tweede van de *e* , en de derde van de *i* ; het wordeken *van* , van de *a* ; het wordeken *hun* , van de *u* ; en zoo voort in alle andere woorden ; en ook om dat men met eene van deze eene geheele sillabe ofte woord kan maeken zonder de hulpe van eenige andere , als : *over-al* , waer de *o* alleen maekt de eerste sillabe ; de *u* alleen maekt een geheel woord , zeggende : aen *u* , waer zy beteekent den mensch , den welken men aanspreekt en zoo voorts meer andere .

De mede-klinkers zyn deze : b c d f g h k l m n p q r s t w x z , zoo genaemd wordende , om reden dat deze aen de klinkers wel hulpe en mede-klank toebrengen , maer de zelve niet alleen , zonder de hulpe van eenigen klinker , eenigen klank konnen geven ; by voorbeeld , men zoude de *b* niet konnen uyt spreken zonder daer by te voegen eene *e* , zeggende : *be* , ofte eene *a* , zeggende : *ba* ; de *l* en *m* , niet zonder daer voor ofte naer te stellen

een *e* ofte *a*, ofte anderen klinker, zeggende: *em*, *al*, *am*, ofte *le*, *me*, *la*, *ma*; en zoo voords alle de andere.

De *j* en *y* worden nu ook voor mede-klinkers getelt, want zonder hulpe van eenen klinker, deze ook geen klank hebben.

De *h* word eygenlyk voor geene letter gerekent maer alleenelyk voor eene *Aspiratie* ofte ophaeling der borst.

De woorden worden gemaekt van fillaben, en de fillaben van letteren: eene fillabe is een deel van een woord ofte zomtyds een geheel woord, het welk men in eenen keer, en in eenen tyd uytspreekt, gelyk *houd*, is een woord van eene fillabe; *houden* van twee, als: *hou-den*; *onthouden* van dry, als: *ont-hou-den*, en *wederhouden* van vier, als: *we-der-hou-den*: eenige fillaben zyn gemaekt van eene letter; andere van verscheyde; *wen*, *ider*, enz. hebben in de eerste fillabe maer eene letter, en in de twee dry letteren; het woord *verovers*, heeft in de eerste fillabe dry letteren, in de tweede eene letter, en in de derde vier letteren: de woorden bestaende maer in eene fillabe, worden genoemt *Monosyllabe*; die van twee fillaben, *disyllabe*; die van dry fillaben, *tresyllabe*: de fillaben gemaekt zynde van twee klinkers, als: *ae*, *ei*, *eu*, *oy*, *uy*, *ey*, enz. worden genoemt *Diphongen*.

De accenten, ofte geluyd-letteren zyn deze naervolgende: *â*, *é*, *î*, *ó*, *û*, die men noemt circumflexe. Deze letteren worden in onze tael zelden ofte noyt gebruykt, 't en zy in Dicht, om twee fillaben aen een te binden, by voorbeeld: *Weêr* in plaetse van *Weder*.

á, *é*, *í*, *ó*, *ú*, worden by de Fransche genaemt *aiguës*, het welke gezeyd is: scherpe, om reden dat haere uytpraeke scherp en hard is; maer worden in onze tael zelden ofte noyt gebruykt.

à, *è*, *ì*, *ò*, *ù*, worden genaemt *grave*, en worden in het Latyn veel gebruykt, maer ook niet in onze tael.

â, *ë*, *ï*, *ö*, *ü*, alzoo geteekent, worden alleenelyk gebruykt om de fillaben te onderscheyden, waer dat twee klinkers malkanderen volgen, als aen *Israël*, het welk

in dry fillaben moet worden uytgesproken, en zonder de *ē* niet meer als twee fillaben zoude maeken, als *Israël*; ook aen het woordeken *beziën*, eene vrucht, het welk zonder de *ē* zoude maeken *bezien* ofte *aenzien*; en meer andere.

Ook, zyn'er letteren dienstig tot de verkortinge, te weten: *ā*, *ē*, als om te schryven *van*, schryft men *vā*; *men mē*; *eenen eēh*; enz. maer van deze wyze en moet men zig noyt bedienen, 't en zy op het eynde van eenen regel, de plaetse te weynig zynde om de laeste letter te schryven.

Ook dient tot achterlaetinge van zommige letteren, dit teeken (') het welk genoemd word *Apostrophe*, en dient als om te schryven 't *gene*, in plaetse van *het gene*; 't *welk*, in plaetse van *het welk*; *g'heel* in plaetse van *geheel*.

- Word genaemt *Copulatie* ofte *samen-voeginge*. waer door men twee, ofte zomtyds dry woorden aen malkanderen bind, als: *mede-klinker*, want *mede* is een woord, en *klinker* is een woord; maer alzo deze twee woorden nu te samen maer eene bediedeninge hebben, zoo maekt men, door de *samen-voeginge*, van deze twee woorden een.

- Word ook genaemt *divisie*, ofte *verdeylinge*, en dient om de woorden, de welke men niet geheel op het eynde van den zelven regel kan stellen, te verdeylen, en den overschot in het begin van den volgenden regel te stellen; welke woorden nochtans niet mogen verdeylt worden, als met fillaben: als het word *verdeylen*, zoude mogen verdeylt worden op deze wyze: *ver-deylen*; en ook op deze wyze: *verdey-len*; en zoo alle andere.

() Word genaemt *parenthesis* ofte *tusschen reden*, en gebruykt tot het inslyten van eenige reden, die in haer zelven bestaet, en kan uyt ofte ingelaeten worden zonder den zin te breken, by voorbeeld: *Mynen Vader (naer my vriendelyk omhelft te hebben) is vertrokken*.

Aengaende de andere teekens, als: (,) *Comma* ofte *Virgula*; (;) *Ipcolum*; (:) *twee Pointen*; (!) *Ver-*

OFTE LETTER-KONSTE.

wonderings-teeken; (?) Vraag-teeken; (.) Point; dienende tot het onderscheyden der redenen, zal men hier geen en uytleg doen: want het goed begryp van den Leerling, als ook het geduerig aenmerken der zelve, zal lichtelyk doen verstaen het gebruyk van deze; maer raede een ider met groote oplettendheyt de volgende woorden wel te overlezen, en de Spellinge der zelve wel te bemerken.

Om nu onderwys van spellen te doen met de verklaerde Letteren, zoo zullen wy hier eerst stellen de sillaben van de klinkers door mede-klinkers, als volgt:

ah	eh	ih	oh	uh
am	em	im	om	um
ag	eg	ig	og	ug

Mede-klinkers voor klinkers.

ha	he	hi	ho	hu
ga	ge	gi	go	gu
ra	re	ri	ro	ru

Klinkers tusschen twee mede-klinkers.

hal	hel	hil	hol	hul
gam	gem	gim	gom	gum
tag	teg	tig	tog	tug

Volgt zoo Vocalen als Consonnanten, die voor ofte achter gaen.

Ah	ha	ra	ac	ha	ah	fa	af	ga	ag
ha	ah	ia	ai	ha	ah	la	al	ma	am
na	an	on	no	pa	ap				
Qua	que	qui	quo	qun					

Letteren.

Q u
 3 e n
 H a
 b e c
 h i e
 h a e c

Sillaben.

Qu
 3en
 Ha
 bec
 hie
 haec

Woorden.

Quzen
 Habec
 hie
 haec

WOORDEN - SCHAT,

3 u t
 i n
 b e
 P e
 m e
 l e n
 G e
 h e p
 l i g t
 3 u
 u
 m e n
 A a e m

3 u t
 i n
 b e
 P e
 m e
 l e n
 G e
 h e p
 l i g t
 3 u
 u
 m e n
 A a e m

3 u t
 i n
 b e
 P e m e l e n

 G e h e p l i g t

 3 u
 u m e n

 A a e m

En alzoovords, waer uyt nu eenen onervaeren Scholier volkomendlyk verstaen kan wat eene sillabe te zeggen is.

Merkt nu wel neirftelyk op het gene hier volgt, en leert de krachten en den klank der Letteren, wat eene letter doet, ofte wat twee letteren kunnen doen, wat e ofte ee doet, wat i ofte y verschillen, wat o ofte oo voor klank hebben, en wat men met u ofte v ofte w spellen kan; als hier volgt:

Maen
 Maen
 Gebueren
 Gebueren
 Waeg
 Waeg
 Wan
 Wagn
 Zaken
 Zaken
 Ballen
 Balen
 Wagen
 Waegen

Besten
 Beesten
 Wallen
 Waelen
 Paben
 Pabben
 Oeg
 Dieg
 Pefst
 Preeft
 Wnf
 Wnf
 Tatten
 Laeten

Blech
 Blech
 Binden
 Winden
 Pennen
 Penen
 Komen
 Kkommen
 Kolen
 Koelen
 Puntten
 Patten
 Bokken
 Boeken

Worden
 Woorden
 Knoopen
 Knoppen
 Kroopen
 Koppes
 Lot
 Loet
 Dolen
 Doelen
 Krammen
 Kraemen
 Bort
 Boort

* Wagen voerwagen, Waegen, risqueren.

Doet	Wetten-	Min	Mus
Doeb	Wetden	Minn	Mus
Stekken	Willen	Bus	Sc heuren
Steken	Wolen	Buns	Schueren
Strikken	Wit	Srippen	Schelen
Stropken	Wob	Scypen	Schellen
Verbullen	Wen	Potten	Pypen
Verbuglen	Been	Pooten	Piepen.
Daer	bloegen	Queren	Penne
Waer	bloegen	Deuren	Pinne

Merkt wel op het onderscheyd tusschen

W ende **W** / en **U** en **W** / en **W** en **U**.

Daeren
Waeren

Wol
Wpl

Wot
Wgt

En ook veel meer andere diergelyke.

Merkt hier dat men ph voor een f moet uyt spreken.

Philippus	Philistynen	Orthographia
Stephanus	Philadelphiam	Philemon
Zophontas	Propheten	Philipensen
Pharao	Pharis:en	Philosophen
Joseph	Cheophrastus	Philosophie
Euphrates	Pho:phus	Cheophitus

*Hier spreekt men de t uyt als eene t / in de laefte
sillabe als :*

Prebicatione	Masitie	Debotie
Gratie	Perfettie	Magnificentie
Eccellentie	Excusatie	Subjectie
Reberentie	Penitentie	Correctie

*Hier spreekt men de W uyt gelyk men eertyds
de T uyt sprak.*

Wranck	Wromen	Wruppen
Wvoorn	Wroopen	Wrabben
Wkonste	Wtimmen	Walberen

*En zoo voords vele andere woorden, de welke den
Leerling door het gebruyk by zig zelve kan leeren.*

*Aenmerkt jonge Dochters en gy jong' Gezellen,
De naervolgende Naemen wel te leeren spellen.*

A.	Anna	Beatrix
A Bacuc	Antonius	Bellarminus
Abdias	Apollonia	Beklemmende
Abel	Apostael	Bellon
Abia	Apostelen	Benedictus
Abigaël	Apostelyk	Benjamin
Abinadab	Apostumatie	Bernardus
Abintestato	Arabische	Beschaemdheyd
Abraham	Ardshertogen	Beschikkinge
Achas	Aristoteles	Beschuldigd
Achias	Arminius	Bespottende
Achilles	Arnoldus	Betrachtende
Achim	Arphaxad	Betraepen
Achtersvolgende	Afiatisch	Bezwaeringe
Achitophel	Affisteert	Biechtvader
Adam	Affistentie	Biffchoppen
Administreren	Assuërus	Bitterheyd
Adolphus	Athanafius	Blameeren
Adriaen	Atheïsten	Blafoen
Advysen	Avanceren	Boäs
Aenvangende	Avarye	Boëtius
Aenvechtingen	Autentyk.	Bonaventura
Affectatie	B.	Boosheyd
Agatha	B Aäl	Booswilligheyd
Albertus	Balaäm	Bosschen
Aldergemeynsten	Ballingschappen	Bourgogne
Alderklaerften	Balthazar	Brandenburg
Alexander	Banaïas	Brixius
Ambassade	Bannissementen	C.
Ambrosius	Barchaïas	C Aïn
Amelis	Barnabas	Campioenen
Ammon	Bartholomeus	Canonisatie
Amos	Batthuël	Capitolium
Ancelinus	Baudewyn	Carolus

Carthago	Crispyn	Donder
Cassander	Critique	Donker
Castiliën	Cyprianus.	Dorothea
Casuärus	D.	Dronkaert
Catharina	D Alila	Dronkenschap.
Catones	Daniël	E.
Cecilia	David	E Endragtig
Celestina	Darius	Eenigzins
Cephas	Dathan	Eenpaerig
Cesar	Debora	Eenzaemig
Caritate	Deelachtig	Elcana
Christelyke	Degelyk	Elëazar
Christenen	Demosthenes	Element
Christiaen	Deposante	Elias
Chrysoftomus	Depéchen	Elisabeth
Cicero	Descriptie	Emmanuël
Cintius	Deforder	Emblemata
Glaudius	Desperaet	Emerentiana
Clement	Deugdzaeme	Engel
Cleopätra	Dexteriteyt	Engeland
Cleophas	Dialogus	Engelschman
Collatie	Diana	Ephraïm
Colonisten	Didacus	Epiphanus
Compagnie	Diderik	Episcopius
Commissiën	Dienstmaegd	Erasmus
Committerende	Differentien	Erfgenaem
Commotie	Dina	Ernestus
Concluderen	Diogenes	Erreur
Condemnatie	Dionysius	Esau
Conscientie	Discipel	Esdras
Constantinopoli-	Discipline	Estimeren
taensche	Disponeren	Etlophische
Corinten	Disput	Eubultus
Cornelius	Disputeren	Euripides
Correctie	Distantie	Eusebius
Correspondentie	Dominicus	Eva
Corrigeren	Domitianus	Evangelie
Courlaud	Donatus	Everardus

Exceptien	Geconstitueerd	Graevinne
Excuseren	Gecorrigeerd	Graefschappen
Excusie	Gecorrumpeerd	Gratiana
Execrabel	Gedachtenisse	Grammaire
Exercitie	Gedeon	Gregorius
Extraordinairen	Geduerende	Griekſche
Ezechiäs	Geerd	Groenland
Ezechiël.	Gertrudis	Gulzigheyd
F.	Geëxamineerd	Gyzelbrecht.
F Abiana	Geëxpireerd	H.
Familiariteyt	Geïnjureerd	H Ector
Familie	Geïntereſſeerd	Hechteniſſe
Fatſoeneren	Gelegendheyd	Helena
Felix	Gelicentiëerd	Helle
Ferdinandus	Gelofweirdig	Hemel
Figure	Gementioneerd	Hemelryk
Firminius	Generalyk	Henrica
Flora	Genoegelyk	Henricus
Florus	Genoffel	Hercules
Fondament	Geobediëerd	Heribertus
Fondatie	Gequalificeerd	Hieronymus
Forestius	Gerecommandeerd	Hilarius
Fortunatus	Gerequireerd	Hillebrand
Francisca	Geremonſtreerd	Holofernes
Franciſcus	Gerolveerd	Hoogheyd
Françoifen	Gereynigd	Hoorn
Franſchman	Gestudeerd	Hooveirdigheyd
Frequenteren.	Getuygeniſſe	Horatius
G.	Gezaemendlyk	Houwelyk
G Abriël	Gilbertus	Hugo
Geadmiteerd	Gillis	Huybrecht
Geaccordeerd	Godvruchtigheyd	Hypolitus
Geavanceerd	Goeddaedigheyd	I.
Geaffectioneerd	Goliath	J Acobus
Gecommitteerd	Gouvernement	Jacquemyne
Gecomponeerd	Gouverneur	Japhet
Gecommuniqueerd	Gowardus	Jaſon
Geconcipteerd	Graeve	Jaſpar

	K.	M.
Jechoniäs	K Atyvigheyd	M Agdalena
Jephæ	Keurvorst	Marcus
Jeremias	Keurvorstinne	Mardocheus
Jeroboäm	Kilianus	Marechal
JESUS	Klagten	Margareta
Ignorant	Komen	Maria
Illatie	Koning	Marionette
Imperfectie	Koninginne	Martha
Importantie	Koningryk	Martinus
Inflammatie	Krachtig	Mattheus
Instellatie	Krankzinnigheyd.	Maximiliaen
Institutiën	L.	Medoogende
Instructiën	L Acedemoniën	Melchior
Interlocutoire	Lambrecht	Melchisedech
Intercessiën	Landsman	Melis
Intimeren	Langstlevende	Middelmaetig
Inwendigheyd	Lanteirn	Michaël
Joachim	Lanterfanten	Miphibofeth
Joannes	Lasteraer	Miserabel
Joden	Lasterlyk	Miseriën
Jonas	Laurentius	Molimus
Jonathas	Lauwerkrans	Monsteren
Josaphat	Lazarus	Montmorency
Joseph	Lekkerlyk	Mostaerd
Isaac	Leonardus	Moyfes
Isabella	Leonora	Muscadenote
Isidorus	Licentiaet	Muytinge
Israël	Lichtveirdigheyd	Muyzenest
Italiaensche	Livina	Midas.
Judith	Livinus	N.
Judocus	Livitus	N Abuchodo-
Julius	Lodewyk	nozor
Julianus	Loth	Naerkomelingen
Justificatie	Lucas	Narcissus
Justina	Lucretius	Naerroepinge
Justitie	Lucia	Nathan
Justinus	Lydzaemheyd	Nathanaël
Justus.		

Nazianfenus

Neander

Nederduydsche

Nederlegginge

Negociëren

Neptunus

Nestor

Nicanor

Nicodemus

Nicolaus

Nimmermeer

Niöbe

Nymus.

O.

O Cravia

Octavianus

Olivier

Olympias

Onachtzaemheyd

Onderscheyden

Ongemanierdheyd

Ongefchiktheyd

Ongeveynfdheyd

Onlydelyk

Onomia

Onstraffelykheyd

Onuytputtelyk

Onuytsprekelyk

Onverfoeyelyk-
heyd

Ortographie

Of:äs

Ofiäm

Otto.

P.

P Antagrul

Pardonneren

Patriarch

Patricius

Paulina

Paulus

Pelgrimagie

Penetreren

Perfectie

Petronilla

Petrus

Pharaö

Philippus

Philosoph

Plutarchus

Pontificalyk

Predestinatie

Presupponeren

Proportioneren

Propriëteyt

Prolomeus

Pythagoras.

Q.

Q UadratusQuaeddoen-
ders

Quaedgezelschap

Quaedwilligheyd

Quaelyk-sprekende

Quakkel

Quakzalver

Qualiteyt

Quantiteyt

Quartilla

Quatertemper

Questie

Questieuze

Quintus

Quintina

Quirinus

Quirius

R.

R Achel
Raguël

Ranzonius

Raphaël

Rebecca

Rechtveirdig

Renunciërende

Residerende

Reverentie

Reynier

Richard

Rochus

Recommandatie

Reclamatie

Regel

Regen

Regenbogen

Regent

Roeland

Romeynen

Roomen

Rossetus

Rudolphus

Rumbrecht

Ruth.

S.

S Acrificie

Sacrilegie

Sacristye

Saffraen

Salomon

Samson

Samuël

Sandryn

Sara

Sebastiaen

Sedecias

Silentie
 Silvester
 Simoen
 Socrates
 Sopho
 Sophia
 Sophonisba
 Subfigneren
 Subtielheyd
 Sulpitia
 Sufanna

T.

T Antalus
 Tertulianus
 Thamar
 Theodorus
 Theophilactus
 Theophilus
 Theophrastus
 Thomas
 Tiberius
 Timotheus
 Tisiphont
 Titus
 Tobias

Tubal
 Tuda
 Tulia.

V.

V Alentyn
 Valerius
 Vasti
 Ubaldus
 Veronica
 Vespasianus
 Virgilius
 Ulrica
 Vrankryk
 Urbanus
 Uriäs
 Uriël
 Urfula
 Usmarus.

W.

W Albrich
 Walraeve
 Wenceslaus
 Willem
 Willemina
 Wouter

Wynant.

X.

X Anten
 Xaverius
 Xenocrates
 Xenophantes
 Xenophon
 Xerxes.

Y.

Y Da
 Ymeneus
 Yperiks
 Ysbrand
 Ysiphile
 Ystedius.

Z.

Z Acharias
 Zacheus
 Zebedeus
 Zenobius
 Ziele
 Zilpha
 Zelateur
 Zodiak
 Zophitus.

Verschejde Ampten ofte Ambachten.

Apotheker
 Bakker
 Beeldsnijder
 Biersteker
 Boekbinder
 Boekdrucker
 Boekverkooper
 Brielverkooper
 Brouwer

Busschijter
 Chirurgon
 Diamantsnijder
 Figuersnijder
 Financier
 Goudslager
 Goudsmit
 Herbergier
 Hoedemaecker

Hobenier
 Invoelieck
 Kaffier
 Koperlager
 Kraemer
 Krundenier
 Landmeter
 Mandemaecker
 Medecyn

Bessmaecker

Betslaer

Buntmeester

Baelbemaecker

Barnsterigge

Bliessager

Bassamentwebber

Boortier

Boukzalber

Boschruoffcher

Bijermeeester

Belberland

Luxemburg

Blaenderen

Limbourg

Artois

Brabant

Engeland

Duytsland

Frankrijk

Italien

Spaniën

Oostenrijk

Waljsland

Jeruzalem

Bethlehem

Nazareth

Constantinopelen

Roomen

Venetiën

Milanen

Murenburg

Straßburg

Frankfort

Parys

Schilser

Schipper

Schoenmaeker

Schryndwerker

Schryber

Steenhouder

Steenflijper

Stoeldraeper

Tijchelbekker

Timmerman

Tinghter

Nengoubt

Holland

Zeeland

Namèn

Zuphten

Antwerpen

Noorwegen

Egypten

Lombardien

Hongariën

Barbarien

Turken

Arabiën

Aculen

Bazel

Dantzich

Aken

Luph

Antwerpen

Aentwegen

Middelburg

Baerlem

Leipden

Brussel

Dalkentier

Dettewarjer

Disscher

Dleeschhouwer

Doerman

Wagemaecker

Weber

Wielbraeper

Zadelmaeker

Zeepzieber

Zilverfmit.

Naemen der zeventhien Provintien.

Mechelen

Ober - Assel

Briessland

Utrecht

Groeningen

Naemen van zommige Ryken en Landen.

Holland

Denemeken

Zweden

Bohemien

Prussen

Polen

Westphalen

Zommige vermaerde Steden.

Leeuwaerden

Amsterdam

Rotterdam

Dozbrecht

Enghuzen

Peterßburg

Genb

Brugge

Mechelen

Loben

Breba

De Naemen der zeven vrye Konsten.

Grammatica / Musica / Geometrica / Dialectica /
Arithmetica / Astronomia / Rhetorica.

De zeven Dagen der Weke.

Zondag / Maendag / Dinsdag / Woensdag /
Donnerdag / Vrydag / Zaterdag.

De zeven Planeten.

Saturnus / Jupiter / Mars / Sol / Venus /
Mercurius en Luna.

De zeven Metaelen.

Goud / Zilver / Koper / Yzer / Tin / Loob /
Quikzilver.

De vier tyden des Jaers.

De Lente / den Zomer / den Herst / den Winter.

Naemen der vier Evangelisten.

Mattheus / Marcus / Lucas / Joannes.

De vier Winden der Weireld.

Oost / West / Zuyd / Noord.

De vier Deelen der Weireld.

Europa / Asia / Africa / America.

De vier Rivieren des Paradys.

Nilus / Phison / Euphrates / Tigris.

De vier Complectien der Menschen.

Sanguinius / Flegmaticus /
Colericus / Melancholicus.

De twaelf Maenden des Jaers.

Jannarius /	Mars /	September /
Februarius /	Junius /	October /
Martius /	Julius /	November
Aprilis /	Augustus /	December.

De twaelf Teekenen des Zodiaks.

Aries /	Leo /	Sagittarius /
Taurus /	Virgo /	Capricornus /
Gemini /	Libra /	Aquarius /
Cancer /	Scorpio	Pisces.

*Hier volgen zommige Ambachten
met het gene zy hanteeren.*

De Bakkers bakken

Cerwen brood	Koeken	ban Grupp
Krogen brood	Kraekelingen	met Gerst
Witte brood	ban Meel	met Water
Weggen	ban Blomme	met Melk.

De Brouwers brouwen

Pharaō	Wille	ban Mout
Israël	Kupze	ban Hoppe
Meuzelaer	ban Hoorn	ban Water.

De Visschers vangen

Baring	Baers	Aghaven
Zalm	Brassem	Speerhaegen
Elst	Blen	Boonen
Schelbisch	Bliek	Mahreel
Kabeljauts	Loutwe	Snepen
Steur	Doorn	Walbisch
Snoek	Spiering	Wazabus
Paling	Banites	Moffelen
Mel	Wiegende-bisch	Oesters
Schollen	Brupnbisch	Kreften
Botten	Congn	Krabben
Karpel	Kaepen	Barnaed

Den Vogelaer stelt zyne Nette nae de

Plakkers	Kiebedieven	Kibiten
Kraenen	Kaeben	Nachtegaelen
Ganzen	Exteren	Muffchen
Enden	Meprien	Vinken
Pimpels	Spreutwen	Vunben
Opbaers	Quakhelen	Papegaepen
Putoren	Koekoeks	Zwaluwen

De Schippers vaeren met

Schepen
Schuyten
KardreelſPenben
Pulken
PleptenPibaffen
Galenen
Bliebootſ.

Den Smet ſpreekt van

Wzer
Kolen
WembreelbSpcerhamer
Pamer
CangeBlaeſbalk
Goudbentelſ
Deurſlagen.

Den Schoenmaeker maekt

Schoenen
Munten
Pantouffelen
LeirzenStepelſ
van Leber
van Kozk
met Harſtmet Peh
met Gaeren
met Bozſtelen
met Elſſen en A

Den Vleefchhouwer ſlacht, en ſlaet

Offen
Koejen
Halberen
BaerzenVerheng
Biggen
Schaejen
KammienPamelien
Lammeren
Seyten
Ogen.

Den Jaeger jaegt

Berten
Pinden
Pazzen
Konnien
Wolben
Waffen
WolkenBeiren
Schaejen
Luppaebrſ
Pantjerſ
Cpgerſ
Eenhoornen
OliphantenStieren
Buffelſ
Ezelſ
Simmen
Nepen
Reichatten
Otterſ

Den Vettewaerier verkoopt

Boter
Kaeſ
Spek
OlieEperen
Moſtaert
Wyn
ZoutKeirſſen
Zeepe
Potten
Pannen.

De Kraemers loopen met

Meſſen
Reſtelen
Kriemen / Parken
Pantſchoenen
KammenSpellen
Maelden
Kouffebanden
Caſſen
SpiegelſLint / Ringen
Liebekeng
Almanachen
Wentrekkerſ
Drillen

WOORDEN-SCHAT,

De Lynwaed - Naeyster maakt

Remden	Neugboeken	Slaerplaekeng
Kraegen	Doekhupben	Serbietten
Lobben	Mutsen	Cafellaekeng
Halgboeken	Banbekeng	Probetten.

By den Laekenverkooper is Laeken van verscheyde Verwen ; te weten :

Wit	Donker	Scharlaeken
Zwart	Bruyn	Sanguyn
Kroob	Bleek	Paeck
Geel	Wichgroen	Purper
Groen	Schaepegroen	Stammet
Blou	Ganzegroen	Schailieblou
Licht	Violet	Papegaeygroen

In den Zyden - Winkel is te koop

Fluweel	Crope	Koorden
Zede	Weerschyn	Linten
Armozyn	Bombazyn	Quispelen
Caste Florette	Fistyn	Knoppen
Kammelot	Lampher	Knoppen ban al-
Saen	Bolkraen	berleg stath.

Den Timmerman werkt met

Euken-hout	Werven-hout	Appel-boomen
Eischen-hout	Beuken-hout	Buken-hout
Wulgen-hout	Abelen-hout	Peire-boomen
Elzen-hout	Popeliera	Prupm-boomen
Ypen-hout	Sperre-boomen	Mispel-boomen
Linden-hout	Ebben-hout	Notte-boomen.

In de Yzer - Winkels verkoopt men

Ypen	Spykerbooren	Knip-schaeren
Zaegen	Distels	Bellen
Booren	Ypen	Ketenen
Abegserg	Spytangen	Maelen
Schaeben	Spymessen	Spykerg
Beptels	Passers	Samersg.

By de Graen-Verkoopers vind men

Cartwe	Paber	Boekweyt
Rogge	Boonen	Spelte
Gerst	Erten	Pope.

Den Boerman, Bouwman, Huysman, Akkerman
ofte Landsman, geneirt hem met

Peirben	Ossen	Derheng
Koegen	Schaeppen	Kalberen
	Hy bouwt het Land met	
Ploegen	hy } Zaent	Loopt
Eggen	hy } Maent	Slacft
Wagen	Hoep	Koopt
Karren	Kud	hy } Wint
Sleben	Doest	hy } Met leet
Schoppen	Want	Zou brood
Spaegen	Draest	In 't zweet.

By den Hovenier en Fruytenier zult gy vinden

Appelen	Perzik	Porepe
Peiren	Drupben	Petercelie
Noten	Moerbeziën	Sabie
Kerzen	Herbzeziën	Mispelen
Krieken	Kabug	Queappelen
Drupmen	Beete	Karpen
Oogen	Tatanwe	Pastenaken
Kastaniën	Wenkel	Koolen
Paezenotten	Njugu	Looh.

In de Munte slaet men

Soubereynen	Albertinen	Dof Stupberg
Ducaton	Palmtakken	Zeben Grooten
Kroonen	Merliton	Chien Orben
Guinéen	Karabolen	Grooten
Croix de Maltha	Ducaeten	Orden
Portugabin	Quabzupel	Dupten
Pistolen	Schellingen	Mypen / enz.

VERKLAERINGE

Van diversche . zoo Lytynsche als Fransche gebastardeerde Woorden en Termen, die de Practizyns dagelyks gebruyken.

A **A**
Balienatie, Vervremdinge.
Aboleren, Te niet doen.
Abominabel, Grouwelyk.
Abundant, Overvloedig.
Abriviëren, Verkorten.
Absenteren, Afzyn, achterblyven.
Absolveren, Ontslaen, voleynden,
Absolut, Volstrekt, onbepaald.
Abuseren, Misbruyken.
Accelereren, Spoeden, haesten.
Acceptatie, Aenneminge, aenveirdinge.
Accepteren, Aennemen, aenveirden.
Acces, Toegang.
Accesseur, Bykomer in 't vonnissen, Byrechter.
Accessoir, Eene zaake die uyt eene andere spruyt.
Accomoderen, Profytig of te behulpzaam wezen.
Accomodatie, Gerief, hulpzaamheid.

Accord, Over-een-komste verdrag.
Accorderen, Over-een-komen, vereenigen.
Accumulatie, Vergaderinge, of hoopinge.
Accumuleren, By-een vergaderen.
Accuseren, Beschuldigen.
Act, eenig gedaen werk, vonnis, enz.
Actie, Het recht het welk men ergens toe heeft.
Adheriteeren, Goed erven.
Adjoinien, Bygevoegde Persoonen.
Adjudicatie, Toewyzinge, aenwyzinge.
Adjudiceren, Toewyzen, aenwyzen.
Administren, Bedienen; Doen.
Admitteren, Toelaeten.
Adopteren, Aennemen.
Advanceren, Voorderen.
Advers, Tegenpartye.
Adverteren, Waerschouwen.

Advertiffement, Waer-
 fchouwinge.
Advis, Beraedinge, goed-
 dunken, aenraedinge.
Advocaet, Voorspreker.
Advoueren, Belyden, toe-
 stemmen.
Affirmeren, Verzekeren,
 bevestigen, getuygen.
Ageren, Oeffenen, in
 recht handelen.
Agreatie, Bewilliging, e,
 behaeging, beliefte.
Agreëren, Bewilligen, be-
 lieven.
Allegueren, Voorhaelen,
 aentoonen, ofte in het
 recht bybrengen.
Alliëneren, Vervremden.
Altercatie, Gekyf, twift.
Alterceren, Twiften, ky-
 ven.
Ample, Wyd, breed.
Amphibologie, Eene don-
 kere reden, ofte twyf-
 felachtigen zin.
Amplificeren, Vermeerde-
 ren, uytbreyden.
Annex, Aengehecht, by-
 gebonden, aengevoegd.
Antecesseur, Voorganger,
 voorzaet.
Anticiperen, Te vooren
 komen, verraffen.
Antipatie, Afkeer.
Apparentie, Waerschyne-
 lykheyd.
Appelleren, Wederroepen,

voor hooger recht be-
 roepen.
Apploderen, Pryzen, toe-
 juugen.
Appliceren, Toeëygenen,
 toepaffen, byvoegen
Appointement, Befelech-
 ting, uyttinge.
Appointeren, Befechten,
 uytten.
Apprehenderen, Vangen,
 vasthouden, aentasten.
Approberen, Goedkeuren,
 van weirde houden, toe-
 staen.
Arbiter, Bemiddelaer,
 fcheydsman.
Arbitrage, Bemiddeling,
 goeddunken.
Arres, Willekom-geld,
 Gods-penning.
Arrest, Beslag, vonnis,
 waer van geen beroep en
 valt tot hooger recht.
Arrefteren, Vasthouden,
 in beslag nemen.
Arrivement, Aenlandinge,
 aenkomfte.
Arroderen, Inbyten.
Arrogantie, Verwaend-
 heyd, trotsheyd, laet-
 dunkendheyd.
Assigneren, Bewyzen.
Assignatie, Bewyzinge.
Assises, Pleyt dagen, zit-
 dagen.
Assistentie, Onderstand,
 hulpe, bystand.

Affumeren, Toenemen, aennemen, bynemen.

Affurantie, Verzekeringe.

Astringeren, Bedwingen, verbinden.

Attribuëren, Toepassen, toeëygenen, toefchikken.

Auditeur, Toehoorder.

Auditie, Toehooringe.

Autentiqueren, Bekrachtigen, krachtig maeken.

Autentyk, Bekrachtigd, geloofweirdig.

Authour, Maeker, uytvinder, oorzaeke van het werk.

Authorisatie, Last, volle magt.

Authoriseren, Volmagten, magtigen, gezag geven.

Authoriteyt, Magt aenzienelykheyd, gezag,

Adverteren, Afwenden, verwyderen, omkeeren, ontwenden.

B *Ailliu*, Landvoogd, Lands-Droffaerd.

Baptiseren, Naem geven, doopen.

Baron, Baenderheer.

Beneficie, Voorstel, weldaed, voorrecht.

Bibliotheque, Boekkamer.

Biljoen, Ied het gene afgekeurd is, quaed geld.

Blasphemeren, Lasteren, achterklappen.

Breviteyt, Kortheyd,

Brouilleren, Verwarren.

Brusque, Stuer, haestig.

Buffet, Rechtbank, rechttafel.

C *Alculeren*, Rekenen.

Canceleren, Vernietigen, een schrift te niet doen, ofte doorschrabben.

Casseren, Vernietigen, verbreken.

Caveren de rato, Wachten, verhoeden.

Causeren, Veroorzaeken.

Causie, Borgtochte.

Cautionaris, Die borge blyft.

Cederen, Zyn recht aen eenen anderen geven.

Cesseren, Ophouden.

Cessie, Overgevinge van goederen.

Cessionaris, Die al zyn goed aen zyn schuldeyffchers overgeeft.

Certificeren, Voor waerheyd verklaeren.

Circumstantie, Gelegendheyd van de zaeke.

Citeren, Daegen, in het Recht betrekken.

Civile zaeke, Daer lyf nochte bloed aenhangt.

Civilen Rechter, Weireldlyken Rechter.

Clandestijn, Heymelyk.

Clausule, Slot, beslyut, grondreden.

- Codicil**, Uystersten wil zonder ervinge ofte ont-ervinge.
- Cognitie**, Kennisse, deeling.
- Collaterael**, die van de zyden bestaet.
- Collationneren**, Het een by het ander vergelyken.
- Collecteren**, Byeen vergaderen.
- Commemoreren**, Herdenken, herhaelen.
- Committeren**, Dreygen.
- Committeren**, Imand te werk stellen.
- Committimus**, Brieven van volle magt.
- Commotie**, Oplloop onder de gemeynte.
- Commoveren**, Bewegen, roeren.
- Communiceren**, Mededeylen, samenspreken.
- Compareren**, Zig vertoonen, verschynen.
- Compelleren**, Dwingen.
- Compenseren**, Vergelden.
- Competenten Rechter**, Behoorelyken Rechter.
- Complicen**, Medeplegers.
- Composeren**, Vriendelyk over-een komen.
- Comprehenderen**, Begrypen, bevatten.
- Compromitteren**, Toezegen, verblyven, overgeven.
- Compulsoir**, Dwangbrief.
- Computatie**, Rekening, toerekening, aenrekening.
- Concederen**, Verleenen, geven, vergunnen, toelaeten.
- Concerneren**, Aengaen, betreffen.
- Conciliëren**, Bevredigen, verzoenen.
- Concluderen**, Besluyten.
- Concorderen**, Over-eenkomen.
- Concordie**, Eendragtigheid.
- Concupiscentie**, Begeirelykheid.
- Concurentie**, Samendeylinge, mededeylinge, samenloop.
- Concurreren**, Samendeylen, medeloopen, mededeylen.
- Condemneren**, Doemen, verwijzen.
- Condescenderen**, Aftreden, inwilligen, toestaen.
- Conditie**, Voorbedinge, voorwaerde.
- Conditioneren**, Bevoorwaarden, bespreken.
- Condoleantie**, Rouw-beklaeginge.
- Conferentie**, Onderhandeling.
- Confesseren**, Bekennen, belyden, biechten.
- Confidentie**, Vertrouwen.
- Confineren**, Bepaalen.

- Confirmeren*, Bevestigen.
- Confisqueren*, De goederen verbeurd verklaren, aenslaen.
- Confronteren*, Samen vergelyken, tegen elkanderen st. llep.
- Connieren*, Door de vingeren zien.
- Conquesteren*, Verkrygen, veroveren, winnen.
- Consuleren*, Aenzien, aenmerken.
- Conspieren*, Samen zweijen, samen-spannen.
- Constitueren*, Magtig maken, imand in zyne plaetse stellen om ied te doen.
- Consulteren*, Raeden, raedslaen.
- Contemplatie*, Opmerkinge.
- Contenderen*, Eyschmaeken.
- Contenteren*, Te vreden stellen.
- Contentieuse zaeken*, Twiftige zaeken.
- Contesteren*, Beroepen.
- Continuëren*, Volherden, zynen voorstel vervolgen.
- Continuatie*, Aenhoudinge, volherdinge, vervolg.
- Contract*, Voorwaerde, overeenkominge.
- Contract ante-nuptiael*, Houwelyksche voorwaerde.
- Contradiceren*, Tegenzeggen.
- Contraheren*, Tegen een ander ied aengaen.
- Contrarie*, Dwers, strydig.
- Contrariëren*, Tegenkomen, tegendoen.
- Contribuëren*, Toebrengeen, inedegeven.
- Contumaceren*, in Recht verasmaed worden, als men niet compareert, ofte wederspannig valt van te voldoen.
- Contumacie*, Verasmaedinge, wederspannigheyd.
- Copiëren*, Uyt-schryven, verdobbelen.
- Copuleren*, Byeen vergaderen.
- Corresponderen*, Overeenkomen.
- Corroberen*, Versterken.
- Corruëren*, vervallen, afvallen.
- Corrumperen*, Bederven, imand met giften verleyden, verbinden.
- Crediteur*, Schuldeyffcher, die aen een ander uytleent.
- Crimen*, Schuld, misdaed.
- Culperen*, Beschuldigen.
- Cumulatie*, Hoopinge ofte vermeerderinge.
- Curateur*, Toeziender, regeerder.

In Curatele, Onder de toezicht van een ander gestelt worden, als men in verloop van schulden geraekt.

D *Amneren*, Doemen.
Datum, Tydrekening.
Debateren, Tegen spreken, wederspreken.
Debet, Schuld.
Debilitéyt, Krankheyd.
Debiteur, Schuldnaer.
Debitrice, Schuldnaeresse.
Decideren, De Zaeke ten eynde brengen.
Decipiëren, Bedriegen.
Declareren, Verklaeren.
Declineren, Afgaen, van den Rechter scheidén, daer men voor betrokken is.
Decreet, Een gebod, hefluyt, voornemen.
Deduceren, Verklaeren, te kennen geven, bewyzen.
Defailleren, Banqueroet spelen, in gebrek vallen.
Defaut, Gebrek, als men in recht ten bescheidén dage niet komt.
Defectif, Gebreke-lyk.
Defenderen, Beschermen.
Defereren, Aenbrengen, overgeven, verklikken.
Definiëren, Bepaelen, uytbeelden.

Defrauderén, Bedriegen.
Delibereren, Verzinnen, beraeden, bedenken.
Delict, Misdaed.
Delinqueren, Misdoen.
Dependeren, Aenkleven, aenhangen.
Deponeren, Getuygen, in Recht verklaeren.
Depuseren, Geld ofte goed in bewaerenisse geven.
Depositie Getuygenisse.
Depost, Afleg, ofte overgegeven geld.
Desavouëren, Ontkennen, afgaen.
Desert, d'Appellatie die binnen behoorlyken tyd niet vervolt is.
Designeren, Bewyzen, b. teekenen.
Desisteren, Afstand doen, ophouden, aflaten.
Detineren, Ophouden, gevangen houden.
Dicteren, Voorlezen ofte zeggen het gene imand schryft,
Dictum, Vonnis, ofte d'uytspraeke van den Rechter.
Diffameren, Onteeren, naerzeggen.
Differentie, Verschil.
Difloreren, Schoffieren, ichenden, onteeren.
Different, Geschil, verschil.

Difficulteyt, Zwaerigheyd, geschil.

Dilatoire exceptie, Als men de zaek zoekt uyt te stellen.

Dilay, Uytstel.

Dilayeren, Uytstellen.

Diminueren, Verminderen.

Diminutie, Verminderinge.

Directelyk, Regelrecht.

Discretie, Verstandheyd.

Disponeren, Beschikken.

Dispositie, Eene ordentelyke beschikkinge.

Dissimulatie, Geveynsheyd.

Distraheren, Aftrekken, vervremden.

Distribuëren, Uytdeylen.

Divers, Verscheyden.

Diversiteyt, Verscheydendheyd.

Divertieren, Verkeeren, afkeeren.

Divise, Deylinge.

Divortie, Scheydinge des Houwelyks.

Divulgeren, Verbreyden onder de gemeente.

Doceren, Leeren, doen blyken.

Domicilie, Woonplaetse.

Domicilie kiezen, Plaetse kiezen als men geen huys en houd.

Donatie, Gifte, vreye overgevinge, als men iet voor eygen overgeeft.

Donatie causd mortis, Gifte die men in het doodsbedde doet voor Notaris.

Dote, Houwelyks goed.

Doteren, Begiftigen, be-gaeven.

Duël, Kamp, tweestryd, tweegevecht.

Dupliceren, Dobbeleren.

Durabel, Duerzaam.

E **E.**
Deren, Uytgeven, openbaeren.

Editict, Algemeyn gebod.

Edificie, Bouwinge, timmeringe.

Editie, Uytgevinge.

Effaceren, Uytdoen.

Effectuëren, De zaek met de werken volbrengen.

Egal, Gelyk.

Eluderen, Bespotten.

Emanciperen, Imand zyn eygen meester maeken, gelyk den Vader den Zoon maekt.

Emenderen, Beteren.

Eminent, Verheven, uytstekende.

Emolumenten, Profyten, baeten, vruchten ofte gewin, het gene men van den aerbeyd ofte dienst krygt.

Empie, Koopinge.

Enorm, Leelyk, ongeschikt.

Enqueste , Onderzoek ,
 hooren van getuygen.
Equipolleren , Gelyken.
Equiteyt , Gerechtigheyd.
Erreur , Dolinge.
Estimeren , Waerden ofte
 achten.
Erigeren , Oprechten.
Evident , Oogschynelyk ,
 klaerblykelyk.
Examineren , Uytzonde-
 ren , uyt nemen.
Excluderen , Uytfluyten.
Excommuniceren , Bannen,
Excommunicatie , Ban.
Excusatie , Ontschuldinge.
Executeren , Uytvoeren.
Exempt , Vry , uytgeno-
 men.
Exerceren , Bedienen , oef-
 fenen , handelen.
Exherederen , Onterven.
Exhiberen , Overgeven.
Expeditie , Het eynde van
 de werken.
Expense , Kosten.
Expireren , Verschynen ,
 overgaen , eynden.
Exploiteren , Uytwerken ,
 eene zaeke volbrengen.
Expres , Uytdukkelyk ,
 merkelyk.
Expurgatie , Ontschuldin-
 ge.
Expurgeren , Reynigen ,
 zuyveren , ontschuldigen.
Extenderen , Schatten ,
 achten.

Extract , Uyttrek.

Extraordinaire , Buyten-
 gewoonelyk.

F *Acieel* , Doenelyk , lich-
 telyk.

Facteur , Die de zaeken
 voor een ander dryft.

Faculteyt , Magt , vermo-
 gen.

Fatalen , Dingdagen.

Faveur , Gunste.

Fauteur , Jonstdraeger ,
 eenen medepleger.

Feyten , Schriftuten , in-
 houdende het gene men
 wilt betoonen.

Fidejussor , Borge.

Fiscael , Die 's Heerens
 recht ofte schat bewaert
 ofte voorstaet , als Advo-
 caet , ofte Procureur.
 Fiscael.

Fortificeren , Sterk mae-
 ken.

Fraude , Bedrog.

Frauderen , Bedriegen.

Friivol , Onnut , slecht.

Fruftueus , Vruchtbaer.

Fruftre , Te vergeefs.

Frustreren , Bedriegen , be-
 nemen.

Fugitif , Vluchtig.

Fulmineren , Blixemen ,
 uytzinnig worden.

Fundament , De bevestinge.

Funderen , Beginnen , stel-
 len , ofte bevestigen.

Furicus, Ontzinnig, raezende, dol.

G *Aranderen*, Waerborgen, vergoeden.

Garand, Waerschap.

Gauderen, Verblyden, gekken, ook zyn Proceſ winnen.

Generael, Gemeyn, algemeyn.

Genereren, Baeren, voordbrengen, winnen.

Gloriëren, Roemen, verblyden.

Gloſſe, Uytlegginge.

Gloſſeren, Uytleggen, verklaeren.

Graveren, Bezwaeren.

Gros, Het gene uyt de kladde in't net geſteld is.

Groſſeren, in het net ſchryven.

H *Abil*, Bekwaem.

Habitatie, Woonſte.

Hechte, Gevangeniffe.

Herederen, In het goed van inand by verſterffeniffe komen.

Herediteyt, Het verſterf.

Hereſie, Ketterye.

Horteren, Vermaenen.

Humeur, Vochtigheyd, eens-gezindheyd, ofte zinnelykheyd.

Hypoteek, Grondpand, Onderpand.

Hypotequeren, Eenig goed ofte Land voor Rente ofte ſchuld verbinden.

I *Deën*, Voorbeeldfels.

Ignominie, Verſmaedheyd, ſchande, oneere.

Ignoreren, Van de zaeke niet weten.

Illegitime, Onwettig,

Imagineren, inbeelden.

Imitteren, Navolgen.

Impertinent, Onbehoorlyk.

Impetreren, Verwerven, verkrygen.

Impetrant, Verwerver.

Impetueus, Ongestuymig.

Impieteyt, Godeloosheyd.

Inplacable, Onverzoenelyk.

Important, Groot, gewigtig.

Importuneren, Overlaſten, laſtig zyn.

Impoſt, Inſtellinge, ofte belastinge.

Impoſture, Bedrog.

Impotent, Onmagtig.

Impugnieren, Tegenstryden, bevechten.

Inadvertent, Onbedacht.

Incident, Inval, voorval.

Inconvenient, Ongeval, misval.

Inculperen, Beſchuldigen.

Indemnificeren, Vergoeden. buyten ſchaede ſtellen.

Induceren, Inleyden, onderwyzen, aenranden.
Inept, Onbekwaem.
Infaem, Eerloos.
Infracteur, Overtreder, inbreker.
Infringeren, Breken, te niet doen.
Infructueus, Vruchteloos.
Ingrat, Ondankbaer.
Ingredient, Inmengfel.
Ingressiv, Intredinge, ingang.
Inhabiliteyt, Onbekwaemheyd.
Inhabitabel, Onbewoonlyk.
Inhiberen, Verbieden.
Inimicitie, Vyandschap.
Iniquiteyt, Ongerechtigheyd, onredelykheyd.
Injunctie, Beveling.
Injungeren, Bevelen, opleggen.
Injurie, Lasteringe. oneere, schande.
Injuriëren, Verongelyken, hooren, lasteren, schande aendoen.
Innoveren, Vernieuwen.
Insereren, Byvoegen, invoegen.
Insinuëren, De wete doen.
Insolidum, Ganschelyk, ofte geheelyk.
Insolvent, Die niet betaalen kan.
Instructie, Onderwyzinge, leeringe.

Integriteyt, Oprechtigheyd, degelykheyd.
Intelligentie, Kondschap, verstand, kennisse.
Intemperant, Onmaetig.
Intentie, Meyninge, voornemen.
Intenteren, Aenwenden, aenleggen.
Intercederen, Tusschenspreken, bemiddelen.
Interdiceren, Verbieden.
Interest, Belang.
Interjectie, Tusschenstellinge.
Interineren, Voor goed keuren.
Interlocutie, Tusschensprekinge.
Intermitteren, Ophouden, aflaeten, verpoozen.
Interpretatie, Uytlegginge, bedied, vertaelinge, verklaeringe.
Interrogatie, Ondervraginge.
Interrogatoiren, Ondervraagstukken.
Interval, Tusschen-tyd, tusschen-val.
Intervenieren, Tusschenkomen.
Intimideren, Vreeze aenjaegen.
Journal, Dag-register, dag-lyste.
Judicature, Rechtspleginge.

Judicieel, Gerechtelyk.
Jugement, Oordeel, vonnis.
Jurisprudentie, Rechtskunde.
Jurisdicctie, Rechtsgebied.
Justificeren, Ontschuldigen, vry-spreken.

L *Laboreren*, Arbeyden.
Laceratie, Verscheuringe.
Lamentatie, Gekerm, geweent.
Latitude, Wydde, breedde.
Lecture, Lezinge.
Lederen, Quetsen.
Legataris, Erfdeylder.
Legislateur, Wetgever.
Legitimatie, Bewettiging, wettig-maeking.
Legitime portie, Wettig-deel, kinds-erfdeel.
Lese-Majesteit, Hoogst magt-schendinge, gequetste Majesteit.
Liberael, Mild, openhertig.
Libereren, Los laeten, vry laeten.
Limitatie, Verbindinge, bepaeling.
Limiten, Landpaelen, land-scheydinge.
Liquidatie, Afrekening, effeninge.
Littigeren, Twisten, kraekelen, pleyten.

Locatie, Verhueringe pagt.
Lombaerd, Bank van leeninge.
Longitude, Lengde.
Loyal, Wettelyk.
Luxurie, Geylheyd, onkuysheyd.

M *M. Achinatie*, Quaestokkinge.
Maculeren, Bevlecken, bekladden.
Magazyn, Pakhuys.
Magie, Toover-konste.
Magistraet, Overheyd.
Magnificentie, Heerlykheyd, pragt.
Majesteit, Hoogheyd, Mogendheyd.
Maintineren, Handhaeven.
Maintenue, Handhaevinge.
Malcontent, Onvergenoegd.
Malevolentie, Quaedwillingheyd.
Malheur, Ongeval, ramp.
Maligniteit, Boosaerdigheyd.
Mandaet, Bevel, last.
Manufacture, Handwerk-sel.
Manqueren, Ontbreken.
Massacrereren, Vermoorden, verdelgen.
Masse, Plomp.
Maternel,

Materneel, Moederlyk.
Maturiteyt, Rypheyd.
Maxime, Grondregels.
Mediateur, Middelaer.
Medicamenten, Geneesmiddelen.
Mediocre, Middelmactig.
Melañcolie, Zwaerbloedigheyd.
Melodie, Zoet geluyd.
Membre, Lid.
Memorabel, Gedenkweirdig.
Mentionneren, Melden.
Meriten, Verdiensten.
Metropolitaene Kerke, Hoofdkerke van een Aerts-bisdom.
Meubelen, Roerende goederen.
Minoriteyt, Minderjarigeheyd.
Miserabel, Ellendig, deirlyk.
Misericorde, Bermhertigheyd.
Missive, Zendbrief.
Mitigatie, Verzachtinge.
Mitigeren, Verzachten.
Monopolie, Voorkoop, inkoop, opkoop.
N^N*ecessiteyt*, Noodzakelykheyd.
Negatie, Loocheninge.
Negligentie, Verzuymisse, onachtzaamheyd.
Negociant, Koopman.

Neutrael, Onpartydig.
Nihil, Niets van alle.
Noblesse, Edeldom.
Nombre, Getal.
Nominatie, Noeminge.
Notable, Merkelyk, aenzienelyk.
Note, Merkteeken, kenteecken.
Notificeren, Doen weten, bekend maeken.
Notitie, Aenteekeninge, kondschap.
Novatie, Vernieuwinge.
Nouvelles, Nieuwigheden.
Nul, Niets, van geender weirde.
Nulliteyt, Nietigheyd.

O^O*bediëren*, Gehoorzaamen, onderdanig zyn.
Objecteren, Voorwerpen.
Oblatie, Aenbiedinge, opdragt.
Obligatie, Verbintenisse, plicht.
Obscratie, Smeekinge, biddinge.
Observatie, Waarneminge, gebruyk, gewoonte.
Obstinaetie, Hardnekkig.
Obtineren, Verwerven, verkrygen.
Occasse, Gelegendheyd, voorval.
Occupatie, Bezigheyd.
Octroyeren, Verleenen, vergunnen.

C

- Occulair*, Oogfchynelyk.
Odieus, Haetelyk.
Offenceren, Leet doen, verongelyken, beschaedigen.
Offereren, Aenbieden, opdraegen.
Officio, Ampt, plicht.
Officiant, Amptman.
Ombrage, Schaduwe.
Omitteren, Overlaen, naerlaeten.
Onereren, Belasten, overlafen.
Operatie, Werkinge.
Opificie, Ambacht, handwerk.
Opulent, Ryk.
Orateur, Redenaer.
Ordinaire, Gewoonelyk.
Ordonnantie, Bevel.
Origineel, Oorsprongelyk.
Ornament, Vercieringe.
Ostage, Pand, gyzeling.
Ostenatie, Beroeming, stoeffinge.
Ostieus, Ledig.
- P
- Pacificq*, Vredzaem.
Palinodie, Wederroeping.
Palpabel, Taftbaer.
Parabel, Gelykeniffe.
Parade, Oppronkinge, optoyinge.
Parapheren, Merken, teekenen.
Paraphrase, Uytbreydinge, uytlegginge.
- Pardon*, Vergiffeniffe.
Parentese, Tuffchenregel.
Parlement, Gerechtshof.
Parricide, Vader ofte Moeder-Moorder.
Partisan, Medestaender.
Partye, Deel.
Pasquille, Schimpfchrift.
Passade, Doorgang.
Passeport, Vry-geleydbrief.
Patenten, Opene brieven.
Paterneel, Vaderlyk.
Patrimonie, Vaderlyk goed.
Patrocineren, Voorstaen.
Pavilioen, Tente.
Pauseren, Verpoozen, rusten.
Payement, Betaelinge.
Pecceren, Zondigen, misdoen.
Pedagoge, Leermeester.
Pedanterie, Waenwysheyd.
Pene, Straffe, boete.
Penetren, Doordringen.
Peniteren, Berouw hebben.
Penfioen, Huerloon, jaerlyksche gifte.
Penfionaris, Staets- ofte Lands Raedsman.
Per accidens, By geval.
Per se, Door zig zelve.
Perfectie, Volmaektheyd.
Perfidie, Trouweloosheyd.

Perykel, Gevaer.
Periphrase, Omspraeke.
Perjurie, Eed-brekinge.
Permanent, Bestandig,
 vast.
Permissie, Toelaetinge,
 verlof.
Permutatie, Wisselinge,
 mangelinge.
Perpetreren, Bedryven.
Perpetuel, Altyd dueren-
 de, eeuwig.
Perplexiteyt, Verbaest-
 heyd.
Persecuteren, Vervolgen.
Persevereren, Volherden.
Persisteren, Aenhouden.
Perstringeren, Bedwingen.
Persuaderen, Aenraeden,
 over-reden.
Pertinent, Behoorlyk.
Perturberen, Beroeren,
 verstooren.
Perverteren, Verkeeren,
 omkeeren.
Petitie, Eysch, vraege.
Petulant, Dertel.
Plainte, Klagte.
Plenipotentiaris, Gevol-
 magtigden.
Pluraliteyt, Meerderheyd.
Politique, Staetkunde.
Pollicitatie, Belofte.
Pondereren, Overwegen.
Possederen, Bezitten.
Posteriteyt, Afkomste,
 naerkomelingschap.
Postuleren, Afeysschen.

Potent, Magtig.
Practisyn, Recht - oeffe-
 naer.
Prealable, Voor - af.
Precautie, Voorhoede.
Precedent, Voorgaende.
Precelleren, Te boven-
 gaen.
Precipitatie, Verhaestinge.
Predecesseur, Voorzaet.
Prefasie, Voorreden.
Prejuditie, Achterdeel.
Premateur, Ontydig.
Premediteren, Voorbe-
 denken.
Premie, Belooninge.
Preparatie, Voorberey-
 ding.
Propositie, Voorstellinge.
President, Voorzitter.
Prescriberen, Voorschry-
 ven.
Present, Tegenwoordig.
Preteriëren, Voor-by gaen.
Pretext, Voorwendfel,
 schyn.
Publiceren, Afkondigen.
Publicq, Openbaer.
Punitie, Straffe.
Purificeren, Reyn maeken.
Purgeren, Zuyveren, ver-
 schoonen.
Putatyf, Gemeynden.

Q *Uadreren*, Voegen,
 passen.
Q *Qualiteyt*, Aenzien, hoe-
 danigheyd.

Quantiteyt, Grootheyd.
Quartier, Vierde deel.
Querellieus, Twistig.
Questie, Geschil, vraeg-
 stuk.
Questioneren, Ondervrae-
 gen.
Qui pro quo, Het een voor
 het ander.
Quiesceren, Beruften,
 rusten.
Quietude, Gerustheyd.
Quitantie, Quytbrief.
Quitteren, Verlaeten,
 ontslaen.
Quotisatie, Schattinge,
 opteekeninge.
Quotiseren, Schatten.
R *Abat*, Afkortinge,
 afslag van de somme.
Rabbatteren, Afkorten,
 afslaen.
Race, Afkomst.
Radicael, Oorsprongelyk.
Raer, Zeldzaam, aerdig,
 ongemeyn
Raffineren, Zuyveren.
Raillerie, Gekkerye.
Rantsoen, Verlossinge,
 verzoeninge.
Rantsoeneren, Verlossen.
Rappel, Wederroeping.
Rappelleren, Wederroe-
 pen, herroepen.
Rapport, Verslag, over-
 dragt.
Rapportereren, Aenbren-
 gen, verslag doen.

Rariteyt, Zeldzaamheyd.
Raseren, Vernielen.
Ratificeren, Bekragtigen.
Ratiocineren, Redeneren.
Rationael, Redelyk.
Ravage, Roovinge, ver-
 nieling.
Reauditie, Wederhoorin-
 ge.
Rebellie, Wederspannig-
 heyd, muysterie.
Recapitulatie, Korte her-
 haeling.
Recipisse, Ontfang-Brief,
 quyt-brief.
Reces, Uytstel, afscheyd.
Recherche, Onderzoek.
Reciproque, Onderling,
 wederzydsch.
Reciteren, Oplezen, op-
 zeggen.
Recognitie, Herkennenisse.
Recognosceren, Herken-
 nen.
Recollement, Overhoo-
 ringe.
Recommandatie, Aenbe-
 veling.
Recompensereren, Vergel-
 den.
Reconciliëren, Versoenen.
Reconderen, Gedenken,
 herinneren.
Recours, Toevlucht.
Recouvreren, Veroveren,
 wederkrygen.
Recreatie, Vermaak.
Recueil, Verzaemeling.

- Recusatie*, Weygeringe.
Redemptie, Verlossinge, vry - koop.
Redigeren, Maeken, opstellen, schikken.
Redoubleren, Herstellen, herschikken.
Reël, Waerlyk.
Referendaris, Overbrengen, verhaelder.
Reflectie, Bemerkinge.
Reformateur, Hervormer.
Refrenatie, Betoominge.
Refuge, Toevlucht.
Refutatie, Wederlegginge.
Regard, Opzicht, aenzien.
Regeneratie, Wederbaerlinge.
Registreren, Opschryven.
Regneren, Heerschen, bestieren.
Regretteren, Berouw hebben.
Regulier, Geregeld, geschikt.
Rejeteren, Verwerpen.
Rejectie, Verweringe.
Reïtereren, Herhaelen, hervatten.
Relaes, Verhael, Vertellinge, bericht.
Relateren, Vertellen.
Relaxatie, Ontslaginge, verlossinge.
Releveren, Opheffen, herstellen.
Religie, Godsdienst.
- Reliqua*, Overblyfsel, overschot.
Remarqueren, Aenmerken.
Rembourseren, Wederbetaelen.
Remedie, Hulpmiddel, heelmiddel.
Reminiscentie, Herdenkinge.
Remissie, Vergiffenisse.
Remonstrantie, Vertoog.
Rencontreren, Ontmoeten.
Renommeren, Vermaerdmaeken.
Renovatie, Vernieuwinge.
Renverseren, Omkeeren.
Renvoyeren, Verzenden, wederzenden.
Repareren, Vermaeken, vergoeden.
Repartitie, Verdeylinge.
Repititie, Herhaelinge.
Replique, Verantwoordinge.
Reprehenderen, Berispen.
Representatie, Vertooninge.
Reprimende, Bestraffinge.
Repromitteren, Wederbeloven.
Republique, Gemeynebest.
Repudiëren, Verstooten, verlaeten.
Repugneren, Bevechten, tegenstreven.
Repulsie, Verdryvinge, afweiringe.
Reputabel, Achtbaer.

Requeste, Verzoekschrift.
Rescinderen, Breken, te niet doen.
Reserveren, Behouden.
Residentie, Verblyf.
Resliëren, Te-rug springen, uyt-scheyden.
Risistentie, Wederstand, tegenstand.
Resolveren, Voornemen, besluyten.
Resonantie, Wederklank.
Resorteren, Gehooren, onderhoorig zyn.
Respect, Ontzag, opzigt.
Respireren, Adem haelen.
Respyt, Uytstel.
Ressentiment, Gevöelen.
Restauratie, Herstellinge, weder-oprechtinge.
Resteren, Overblyven.
Resumeren, Herhaelen, hervatten.
Resusciteren, Verryzen.
Retardereren, Vertoeven, Verachteren.
Recitentie, Verzwyginge.
Retineren, Onthouden, behouden.
Retireren, Vertrekken.
Retorqueren, Verdraeyen, verkeeren.
Retorsie, Omdraeyinge, omwendinge.
Retourneren, Wederkeeren.
Retracteren, Herroepen, herdoen.

Retrancheren, Afsnyden, besnoeyen.
Rumaticq, Koud, vochtig.
Reveleren, Openbaeren.
Revenge, Vraeke.
Revenuën, Inkomsten.
Revideren, Herzien, overzien.
Revolte, Oploop, afval, muyterye.
Ridicule, Belacchelyk.
Rigueur, Strafheyd, strengheyd. -
Roboratie, Sterkinge.
Roboreren, Sterken.
Royeren, Uytdoen, uyt-schrabben.
Route, Weg.
Rubrique, Afteekeninge.
Rude, Hard, rouw.
Ruïneren, Vernielen, te gronde werpen.
Rumour, Gerucht.
Rupture, Breuke.
Rusticq, Boerachtig.

S.

Saccageren, Stroopen.
Sacrereren, Heyligen.
Sacrificie, Offerande.
Sacrilegie, Heyligchenderye, Kerkdiefte.
Sacristye, Heyligdom.
Saisseren, Vatten, vasthouden.
Saisoen, Jaergetyde.
Salaris, Wedde, loon.
Salvati, Bewaeringe, beschuttinge.

Salveren, Bergen, behouden, in veyligheyd brengen.

Saluëren, Begroeten.

Salut, Heyl, zaligheyd, groetenisse.

Salutair, Heylzaem.

Salutatie, Begroetinge, heylwenschinge.

Sanctificatie, Heyligmaekinge.

Sapientie, Wysheyd.

Satisfactie, Voldoeninge.

Saufconduit, Vry-geleyd, pasport.

Sauvegarde, Bescherminge, beschuddinge.

Schandael, Aenstoot, verergernisse.

Schandaleus, Aenstootelyk, ergerlyk.

Schandaliseren, Ergeren, aenstoot geven.

Scepter, Konings-staf, ryks-staf.

Scholasticq, Schoolsgezind.

Schoole, Leerplaetse.

Schrifture, Rechtstuk.

Scientie, Wetenschap.

Schisma, Scheuringe.

Schismaticq, Scheurmaeker, scheurzucht.

Scrupule, Angst, bekommeringe.

Scrupuleus, Angstig.

Scruterer, Doorsnuffelen, naezoeken, doorgronden.

Scurriliteyt, Fielterye.

Secluderen, Affluyten, uytfluyten.

Secluse, Affluytinge, uytfluytinge.

Seconderen, Bystaen, ondersteunen.

Secours, Bystand, hulpe.

Secreet, Geheym.

Secretelyk, Heymelyk.

Secretaris, Raedschryver, geheymfchryver.

Seete, Aenhang, gedeeldheyd.

Seetaris, Aenhang.

Seculier, Weireldlyk.

Securiteyt, Veyligheyd, onbekommerdheyd.

Seditie, Oproer.

Seigneur, Heer.

Seigneurie, Heerschappye.

Semblant, Schyn.

Semiplene probatie, Halve preuue, bewys.

Senateur, Raedsheer.

Senatus Consulte, Raedsbesluyt.

Senior, Ouderling.

Sensible, Gevoelig.

Sententie, Vonnis, oordeel.

Sentiment, Gevoeligheyd, gevoelen, oordeel.

Separatie, Scheydinge.

Separabel, Onderscheydelyk.

Separeren, Scheyden.

Sepulture, Graf.

Sequester, Scheydsman.

Sequestreren, Overgeven, in bewaeringe stellen.
Sereniteyt, Helderheyd.
Sergeant, Rechtsbode, bedienaer.
Serieus, Ernstig.
Sermoen, Predicatie, leerreden.
Serpent, Slange.
Servateur, Behoeder.
Serviteur, Dienaer.
Servituyt, Dienstbaerheyd.
Sessie, Zittinge, vergaderinge, byeenkomste.
Severiteyt, Hardigheyd, strengheyd.
Sexe, Geslacht.
Signal, Teeken.
Signature, Handteeken.
Significant, Duydelyk.
Signifiëren, Beteekenen.
Silentie, Stilzwygendheyd.
Simonie, Verkoopinge van gewyde dingen.
Simpel, Slecht, eenvoudig.
Simpliciteyt, Eenvoudigheyd, slechtigheyd.
Simulatie, Veynzinge, bewimpelinge.
Sinceer, Oprecht, eenvoudig.
Sinceriteyt, Oprechtigheyd.
Singulariteyt, Bezonderheyd.
Singulier, Bezonder, zonderling.

Sinister, Slinksch, valsch.
Sisteren, In recht stellen, imand vertoonen, ofte doen komen.
Situatie, Stand, gelegendheyd van eene plaetse.
Situëren, Stellen, nederstellen, gelegen zyn.
Sober, Schaers, spaerzaam, nuchter.
Sobriëteyt, Nuchterheyd, spaerzaamheyd.
Sociëteyt, Gezelschap, gemeynschap.
Solaes, Troost.
Solemneel, Feestelyk.
Soliciteren, Verzoeken.
Solide, Bondig, verstandig, vast.
Solitair, Eenzaem.
Solvent, Betaelbaer.
Sombre, Treurachtig.
Sommatre, Inhoud, kort begryp.
Spargeren, Verspreyden.
Spatie, Ruymte.
Specielyk, Bezonderlyk.
Specie, Gedaente.
Specificatie, Uytdrukkinge.
Speëctacle, Schouwspel.
Speculeren, Beschouwen.
Speculatif, Opmerkende.
Spelonke, Aerdkuyl, grotte.
Spiritueel, Geestelyk.
Splenderen, Glinsteren.
Splendeur, Klaerheyd, glans.

Spolieren, Berooven.
Statue, Stand-Beeld.
Statuëren, Instellen, vaststellen.
Stature, Lyfgestalte.
Statuten, Instellingen.
Stimuleren, Aenporren, voorddryven.
Stipuleren, Toezeggen, bedingen.
Structure, Timmeringe, gebouw.
Student, Leerling.
Studeren, Oeffenen, be-neirftigen.
Stupiditeyt, Plompigheyd.
Subalterne, Rechters, die onder eenen anderen hoogeren Rechter staen.
Subdivisie, Onderverdeylinge.
Subhastatie, Openbaere verkooping.
Subject, Onderwerp, grondzaeke.
Subjectie, Onderwerpinge.
Subit, Snel, terftond.
Subjugueren, Onderwerpen, vermeesteren.
Subsigneren, Ondertee-kenen.
Substantie, Wezendlyk-heyd.
Substraheren, Aftrekken.
Substituëren, In de plaetse stellen.
Subvirguleren, Onderstrenpen.

Successeur, Erfgenaem, naerkomeling.

T *Acitelyk*, Stilzwygende.

Tapyt, Behangfel.

Taxeren, Schatten.

Temerair, Roekeloos.

Tempel, Kerke.

Tempeest, Onweder.

Termen, Bepaelde en bepafte woorden.

Testateur, Uystersten wilmaecker.

Testimonie, Getuygenisse.

Theater, Schouwburg, tooneel.

Thema, Voorstel.

Theologie, Godsgeleerd-heyd.

Tombe, Graf.

Torment, Pyne.

Torture, Pyninge.

Trafiqueren, Koophandel dryven.

Tragedie, Treurspel.

Traître, Verraeder.

Tranquilliteyt, Gerust-heyd.

Transgressie, Overtredinge.

Translateren, Overzetten.

Transmuteren, Verzetten.

Transporteren, Overdraegen.

Travers, Dweirs.

Tranchée, Loopgracht.

Triangel, Dryhoek.

Tribulatie, Verdriet.

Tribuys, Tol, schattinge.*Troubleren*, Beroerten.*Tumulte*, Oproer.*Turbe*, Bende.**V****V***Vacant*, Ledig.*Vacatie*, Bezigheid.*Vacilleren*, Waggelen.*Vagebond*, Landlooper.*Valeur*, Weirde, prys.*Variabel*, Veranderlyk.*Vassal*, Leenman, smalheer.*Vehement*, Heftig, hevig.*Vendiceren*, Toeëygenen.*Venerabel*, Eerweirdig.*Verificatie*, Waermaeking.*Vexeren*, Kwellen, plaegen.*Victorie*, Overhand, zegenpraël.*Vigueur*, Sterkte, kloekte.*Vilain*, Schandig.*Violent*, Geweldig.*Visioen*, Inbeeldinge, hersichen-schim.*Visiteren*, Bezoeken.*Vitieux*, Vol fouten.*Vivaciteyt*, Levendigheyd.*Vocabulaer*, Woordboek.*Vocatie*, Beroep.*Volage*, Lichtveirdig.*Voyage*, Reyze.*Vuideren*, Beslechten, uytwyzen.*Vulgair*, Gemeyn, slecht.**U****U***Niëren*, Vereenigen.*Universeel*, Algemeyn.*Universteyt*, Land-scholen, hoogeschoolen.*Urgeren*, Dringen.*Usantie*, Gebruyk.*Useren*, Gebruyken, verslyten.*Usufruit*, Lyftocht.*Usurpateur*, Bezitter tegen recht.*Usurpatie*, Gebruyk.*Usurperen*, Bezitnemen, gebruyken.*Util*, Nut, nuttig, voordelig.*Utiliteyt*, Nutheyd, profytelyk.**Z****Z***Ele*, Iver.*Zelateur*, Iveraer.

B E M E R K T,

DA'er alhier onder de gebastardeerde Woorden vele zyn, de welke noch op verscheide wyzen andere beteekeningen hebben, en maer op eene ofte twee wyzen in dit Boekken uytgedrukt staen; hy voorbeeld: *Pensonnaires*. beteekent eenen *Kost-ganger*; *Pensonnaires*, beteekent ook *Staats-* ofte *Lands-Raadsmen*, en menigvuldige andere, de welke om hunne veelderleye beteekeningen wel heeft eenen *Dictionarium* zouden maeken: want indien ik alle de Woorden van een tot een ging ophaelen, om die te verduydschen in alles wat zy beteekenen, alsdan zoude ik van ider Woord het welk in dit Boekken staet, wel vyf of zes verscheide beteekeningen vinden; dus hebbe ik, om het zelve niet te bezwaeren, alles in het kort gestelt.

TOT DE OUDERS.

PEyft Ouders rypelyk wat zorge gy moet draegen
Voor uwe Kinderen in hunne jonge dagen.
Om in de letter konst' hun te doen nemen aen,
Oft' zeker gy te laet zult dit beklaegen gaen.

TOT DE KINDEREN.

LEert als 't U toegelaeten word,
Leert als 't is tyd, den tyd is kort,
Leert Jongheyd nu, want 't is te laet
Als men in d'oude dagen gaet.

QUyt Ouders uwe Plichten wel,
En kweekt geen Kind'ren voor de hell',
Heeft **GODT**, Ouders, U gegeven
Vruchten, leert die voor hem leven.
Geeft de jonge Spruyten doch
De Gods vreeze met het zog.
Tracht hun voords volmaekt te maeken
In de Letter-Konst', zoo raeken
Zy tot Staet, bekwaem noch meer
Tot zyn glori' en zyn' eer.

DE Mier' U tot exempel doet,
Hoe dat gy Jongheyd, leven moet,
De Mieren in den Zomer-tyd
Hunn' Spyze zoeken met veel vlyt;
Want zoo den Winter hun quam aen,
't Waer dan verloren moeyt' gedaen.
Leert, Kind'ren, leert, 't is Zomer-tyd,
Den Winter volgt, dan zyt g'hem quyt,
Leert, gy nu in de Jongheyd niet,
Den ouderdom baert u verdriet.

Het oud Romeynsch Cyfer-getael.

I. II. III. IV. V. VI. VII. VIII. IX. X.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

XI. XII. XIII. XIV. XV. XVI. XVII.

11. 12. 13. 14. 15. 16. 17.

XVIII. XIX. XX. XXX. XL. L. LX.

18. 19. 20. 30. 40. 50. 60.

LXX. LXXX. ofte IIIxx.

70. 80. 80.

90 XC. ofte IIIxxx.

100 C. 200 CC. ofte IIc.

300 CCC. ofte IIIc.

400 CCCC. ofte IVc.

500 D. ofte Vc. ofte 10.

600 DC. ofte VIc. ofte 10c.

700 DCC. ofte VIIc. ofte 10cc.

800 DCCC. ofte VIIIc. ofte 10ccc.

900 DCCCC. ofte IXc. ofte 10cccc.

1000 M. ofte c10. ofte $\bar{1}$.

10000 XM. ofte \bar{x} .

100000 CM. ofte \bar{c} .

1000000 MM.

10000000 XMM.

Dit Cyfer dan beftaet alleen in deze zeven volgende Letters C D I L M V X, met de welke men alle geheele Nombers kan uytdrukken en vertoonen.

In houde tyden betekende de zelve duyzend - mael hunne weirde, hebbende een fchreefken boven, op deze wyze: \overline{C} . \overline{D} . \overline{I} . \overline{L} . \overline{M} . \overline{V} . \overline{X} .

Het Cyfer van Rekeningen volgens het gebruik der Reken-kamers, enz.

j. ij. iij. iv. v. vj. vij. viij. ix. x. xj. xij.
 xiiij. xiv. xv. xvj. xvij. xviiij. xix. xx.
 xxj. xxij. xxiiij. xxiv. xxv. xxvj. xxvij.
 xxviiij. xxix. xxx. xxxj. xxxij. xxxiiij.
 xxxiv. xxxv. xxxvj. xxxvij. xxxviiij.
 xxxix. xl. xlj. xliij. xliij. xlv. xlvj.
 xlvij. xlviiij. xlix. l. lj. lij. liij. liv. lv.
 lvj. lvij. lviiij. lix. lx. lxj. lxij. lxiiij. lxiv.
 lxv. lxvj. lxvij. lxviiij. lxix. lxx. lxxj.
 lxxij. lxxiiij. lxxiv. lxxv. lxxvj. lxxvij.
 lxxviiij. lxxix. lxxx. lxxxj. lxxxij. lxxxiiij.
 lxxxiv. lxxxv. lxxxvj. lxxxvij. lxxxviiij.
 lxxxix. xc. xcj. xcij. xciiij. xciv. xcv.
 xcviij. xcviij. xcviij. xcix. C.

En ider van deze hebbende eene andere letter boven, doet zoo veel als de bovenfte in haer zelve betekent.

xx c c c c c c c c c m m m
 iij. j. ij. iij. iv. v. vj. vij. viij. ix. j. ij. iij. enz.

Zynde alleen voorder te bemerkten, dat een ider deze Cyffer-letters formeert op zyne wyze, en maer moet acht nemen op wat plaetse zy moeten ftaen.

R E G E L S

DER WEL-GEMANIERDHEJD.

DE Heusheyd is eene begaefdheyd, welke bestaet in te kunnen leven op eene eerlyke en welstaende wyze; ook met behaegelykheyd op tyd en plaetse aen elken persoon te geven, wat hem na ouderdom, gesteltenisse, verdiensten en aenzienelykheyd dieshalvens toebehoort.

Men aenmerkt de zelve in eenen persoon door de gestalte van zyn lichaem, zynen gang, aen zyn gelaet, zyne werken en aen zyne wyze van doen, zoo in zynen omgang ofte verkeerige, als in andere zaeken: immers deze zaake bestaet in zig altyd en by alle gezelschappen beleefdelyk en oodmoedelyk te gedraegen, alle menschen eerende en zig voor den minsten achtende.

De Heusheyd wilt, dat men zig houde in eene betaemelyc gestaltenisse, het hoofd niet krouwe noch schudde in de tegenwoordigheyd van een ander, dat het hair wel en behoorelyk gekamt zy, de handen gewaschen, de nagelen gekort, ook dat men dagelyks den mond en tanden reynige.

Het is voornaemendlyk noodig aen eenen Jongeling, zig in gezelschap stil en oodmoedig te gedraegen, noyt ofte zelden te spreken, ten zy hy gevraegt ofte aengesproken word: want veel spreken is eene groote ongemanierdheyd voor de jonge lieden, ja zelfs voor de bejaerde personen: Godt heeft aen den mensch twee ooren, twee oogen en maer eenen mond gegeven, op dat hy twee-mael zoo veel hooren en zien dan spreken zoude.

Als u imand aenspreekt, ied vraegt of geeft, doet uwen hoed beleefdelyk af tot beneden, en niet als of gy slagen wilde; gy zult den zelve niet opzetten, namendlyk als den gene gy aenspreekt meerder van staet is als gy, voor hy u dit zegt, wanneer gy dit noch beleefdelyk zult trachten te weygeren, hy u dit de tweede-mael zeggende, stelt hem op met eene booginge des lichaems.

Als gy antwoord, zult niet zeggen *ja*, *neen*, maer *ja Mynheer*, *Mevrouw*, enz. Ook zult gy niet spreken in imands reden, ten zy de zelve geeyndigt is; en als

eenige zaaken anders bestaen dan die verhaelt worden, is het de grootste onbeleefdheid te zeggen; *Ten is niet zoo, ten is niet waer*, ofte *gy liegt*; maer men moet zeggen: *Met uwe welnemen, Mynheer*, ofte *Joffrouw*, en de zaake dan anders verhaelen.

Als gy met imand gaet ofte wandelt, die meerder van staet, ouderdom ofte zelfs u gelyk is, stelt hem op de rechte hand; is 't dat gy met dryen gaet, begeeft u op de sinke hand, en stelt in het midden die de meeste eere verdient: als gy met andere in een huys wilt gaen, begeeft u eenige stappen voor-uyt om te bellen, en den ingang aen te bidden, blyvende zoo lang staen tot dat den laesten binnen is: als imand uyt uw huys poogt te gaen, opent de deure, afscheyd nemende met beleefde redens, de deure zult gy niet haestig achter hem toefmyten: als gy zelfs uytgelaeten word, zult gy, buyten de deure zynde, u noch eens omkeeren en beleefdelyk hoogen.

Als imand den persoon, met welken gy gaet, aanspreekt, begeeft u dan een weynig van daer, om hunne vryheid niet te verhinderen: het is ook ongemanierdheid zig te begeven by imand, die schryft, ied leest, ofte geld telt, ten zy men daer toe verzogt word.

Als gy by imand in eene kamer wilt gaen, moet gy eerst kloppen en vraegen, of'er geen belet is, en binnen zynde, uwe beleeftheid eerst betoonen, dan uw belang zeggen; indien gy by andere vrienden gebragt word, groet het geheel gezelschap; is 't dat gy daer eenen bezonderen vriend ziet, zult hem niet van verre toeroepen, maer by hem gaen, om na den staet zyn'er gezondheid te vraegen.

In gezelschap zynde, mogt gy noyt den eersten nederzitten, maer wachten tot dat de andere gezeten zyn, is 't dat men u de eerste plaetse wilt geven, tracht die met beleefdheid te weygeren, en by aldien die plaetse u toekomt, zoo zult gy die met heusheid aennemem.

In imands tegenwoordigheyt zult gy noyt de nagels korten, geeuwen ofte rekken: is 't dat gy urwen neus moet snuyten, tracht dit met uwen hoed, mantel, enz. zoo veel mogelyk is te bedekken; zoo van gelyken indien gy genegen zyt om te niezen.

De Heusheyd aen de Tafel.

TEr Tafel genood zynde, moet gy u eerlyk toefchikken, om uwen vriend geen fchande aen te doen.

Aen de Tafel gaende, moet gy uwen hoed afleggen, ten zy de andere perfoonen gedekt zitten; uw brood moet liggen aen uwe flinke zyde, uw mes, lepel en fourchet aen de rechte zyde: is 't dat gy uwen lepel gebruykt hebt en vet is, gy zult hem niet leggen op het Tafel-laeken, maer op uwe tailloir: met den lepel, die gy in den mond gehad hebt, mogt gy noyt voordienen, maer eenen fchoonen vraegen.

Als men u voordient op eene tailloire, moet gy die met eene kleyné booginge des lichaems aennemen, en in de plaetfe geven eene van uwe fchoone tailloire: gy mogt noyt gulzig eten ofte den mond opkroppen met spyze, en noyt drinken ofte fpreken voor aleer uwen mond ledig is.

Men moet den Tractant de gezondheden laeten inftellen, ofte als men dit zelfs poogt te doen; moet men zeggen aen den Tractant: *Mynheer, is 't met uw weinemen, dat men de gezondheid drinkt van Mevrouw uwe Beminde, of van dien ofte die.* Gy mogt noyt uw glas seffens uytdrinken, dit staet te gulzig, ten zy het geheel gezelschap dit doet.

Als u ied bezonders aen de Tafel aengeboden word, ontzegt het beleefdelyk, maer als men u praemt, neemt het met heusheyd.

Gy mogt aen Tafel of elders noyt imand sterrelings bezien, noch als imand zingt, al zingen zy qualyk, daer mede lacchen, noch toonen, dat gy beter kont.

Voords mogt gy niemands goed mispryzen.

Noyt mogt gy stoeffen op uw goed, rykdom ofte konfte.

Immers den bequaemften middel, om de Heusheyd te leeren, is het gebruyk, met beleefde en wel leevende perfoonen te verkeeren, en uyt hunnen handel en omgang hunne aengenaeme maniere nae te fpeuren en te volgen.

Vidit. Æ. F. DE GRAVE, L. C. Hác 16. Julii 1770.

Vidit. J. F. DIERICX, Lib. Cenfor Reg.

delchi
doe
egge
bro
epel:
a la
gen
lepe
vor

gy
eme
loie
ppe
aia

i e
noe
ms
s
no
zig,

rd,
ert

ö
k,
ne

ite

y:
v
ei
ei

.

